

## **СТАН ПРОЯВУ СМИСЛОЖИТТЄВИХ ОРІЄНТАЦІЙ І ЖИТТЄСТІЙКОСТІ В ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

*I. Videnieiev*

### **THE STATE OF MANIFESTATION OF LIFE-MEANING ORIENTATIONS AND RESILIENCE AMONG HIGHER EDUCATION STUDENTS**

Встановлення характеристик та специфічних особливостей смисложиттєвих орієнтацій та життєстійкості здобувачів вищої освіти гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів України стало метою наших досліджень. Її досягнення вимагало вирішення наступних завдань: 1) встановлення внутрішньої архітекτονіки смисложиттєвих цілей та орієнтацій, а також виявлення їх домінуючих компонентів; 2) оцінка рівня функціонування життєстійкості як особистісної диспозиції з її трьома структурними компонентами — залученням, контролем та прийняттям ризику.

Відомо, що потреби та мотиви, цінності й інтереси як прояви, що спонукають, регулюють та контролюють активну поведінку людей в одній чи іншій сфері, завжди об'єктивувалися та знаходили відображення в більш конкретних цілях, які, зі свого боку, продовжують спрямовувати та організовувати цю активність у короткостроковому й довгостроковому плані. Досягнення таких цілей і надає різного змісту людського життя.

І не випадково, що саме ця проблематика — ціннісно-мотиваційна сторона особистості та осмислено-цільова її активність — здавна та широко вивчається соціальними та гуманітарними науками.

Виходячи з переконання, що реальність, у якій протікає життя й діяльність людей, повинна завжди піддаватися рефлексії та об'єктивній інтерпретації, ми вибрали лише один із фрагментів цієї широкої та складної реальності та визначили його як предмет нашого емпіричного дослідження, а саме цілі, що регулюють діяльність і поведінку молодих людей (здобувачів вищої освіти).

Наше дослідження проводилося зі студентами від першого до четвертого курсу навчання очного та заочного відділень гуманітарного спрямування різних вищих навчальних закладів України. Дослідження проводилося в дистанційному форматі із застосуванням Google форм-тестів. Як методичний інструмент ми використовували «Тест смисложиттєвих орієнтацій» (СЖО). Для дослідження життєстійкості здобувачів вищої освіти використовувався адаптований варіант тесту С. Мадді.

Математикостатистична обробка даних проводилася за допомогою програми SPSS, версія 22. Дані зазнали дисперсійного аналізу через ANOVA метод, що дозволяє встановити залежність між окремими показниками. Був доданий додатковий тест Bonferoni, який враховує відмінності в кількості респондентів окремих спеціальностей.

Встановлена значна неузгодженість між «прийняттям ризику» як своєрідна «ядерна» характеристика життєстійкості, з одного боку, та іншими двома її показниками — залученням і контролем, з іншого боку, має свої причини як у самих випробуваних, так і в навколишньому їх соціально-економічному, духовно-аксіологічному середовищі. Можна залучити до пояснення цього факту очевидною своєрідною «неконгруентністю» між окремими компонентами одного і того ж загального конструкту особистості — її життєстійкості перед життєвими

труднощами, одного з постулатів гуманістичної психології та, точніше, тих теоретичних висновків, які К. Роджерс зробив щодо сучасності. Самовизначення людей, згідно з Роджерсом, імперативно вимагає наявності особистого власного досвіду або, як він його називає, «феноменального поля», яке включає не лише зовнішні, екзогенні фактори та впливи, а і їхні внутрішні, ендогенні переживання з боку особистості. Конгруентність (*“congruence”*), тобто відповідність і еквівалентність свідомості про щось щодо світу і самого себе, з одного боку, реальним діям, досвіду й переживанням людини, з іншого боку, є імперативною вимогою для продуктивності та досягнень для тотожності й цілісності свого власного існування. Ми все ще не можемо впевнено говорити про наявність у молоді достатнього особистого досвіду, який би забезпечував необхідне структуроване «феноменальне поле» особистості, про яке говорить К. Роджерс.

Повернемося й до природного середовища студентського віку — до сучасної системи в галузі вищої освіти. Якщо придивитися до системи нашої гуманітарної вищої освіти, не можна не помітити і не погодитись, що в ній праксіологічний та аксіологічний підходи не знаходять місця в достатній мірі. Вона не орієнтована й не ставить акценту на самостійному пошуку та здобутті знань з боку претендентів на вищу освіту за допомогою, зрозуміло, викладачів; студентам найчастіше пропонуються теоретичні та «готові знання» й вони рідко виявляються в умовах самостійного та суб'єктного їх отримання.

Зважаючи на поточну ситуацію в Україні, пов'язану з війною з росією, проблема прогнозування, профілактики та своєчасної допомоги молодій людині, яка здобуває вищу освіту, що переживає важку життєву ситуацію, залишається актуальною, попри наявне розмаїття моделей діяльності психологічної служби вищих навчальних закладів, а також різних курсів та тренінгових програм, що підвищують психологічну компетентність як самих підлітків, так і викладачів та батьків.

*Г. Гавриленко, Д. Приходько*

### **ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АДАПТАЦІЇ ДО СТРЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ АРХЕТИПІВ ЮНГА**

*H. Havrylenko, D. Pryhodko*

### **PECULIARITIES OF STRESS ADAPTATION FORMATION IN WAR CONDITIONS BASED ON JUNG'S ARCHETYPE THEORY**

У сучасному світі війна залишається одним із найбільш травматичних досвідів для людини, що супроводжується значним емоційним та психологічним навантаженням. Адаптація до стресу в умовах війни є складною та багатоаспектною проблемою, яка потребує глибокого розуміння механізмів психіки. Одним із перспективних підходів до вивчення цієї проблеми є теорія архетипів Карла Густава Юнга, яка пропонує унікальний погляд на глибинні структури психіки, що активізуються в екстремальних умовах.

Актуальність дослідження полягає в необхідності розробки нових підходів до психологічної допомоги людям, які переживають стресові ситуації в умовах війни. Використання теорії архетипів Юнга дозволяє не лише зрозуміти механізми адаптації, але й запропонувати індивідуальні стратегії подолання стресу, що є особливо важливим для відновлення психічного здоров'я постраждалих.